

A Kis-Jukonda partján

(részlet)

Szülőfalum szigeten terül el. Ha lefelé ereszkedtünk nyárfa csónakunkon, akkor a Kis-Jukondából a Jukondába jutottunk, onnan pedig a Kondába.

A Kis-Jukonda partján erdei fenyő, cirbolya, vörösfenyő és sokmindenféle fa nő. A szeszélyesen kanyargó folyó alámossa a partokat, és ilyenkor a fák recsegve zuhannak keresztbe a folyón.

Tizenkét helyen kell a csónakot vontatni. Nahracsitól Karemig tizenkét helyen torlaszolják el a ledől t fák a csónak útját. A fatörzseket behordja az uszadék, moha zöldell rajtuk. Csónakkal az ilyen fatörzseken át nem jutsz, fűrésszel, fejszével kell utat vágni. Egyszerűbb, ha ilyenkor az ember a parton vontatja csónakát. A folyóba zuhant fatörzsek mögött a víz feltorlódik, habot verve örvénylik, majd zúgva bukkik alá.

Karem falu szigeten fekszik. A szigetet folyók szorítják keskenyre. Túloldalt hatalmas erdők és lápok terpeszkednek. Mindenfelől patakok csörgedeznek. A sebesen zúgó Vaszkeltem és a lomhán-hömpölygő Karem folyó vize a Jukondába ömlik.

Nyáron a lágy vizű Karem folyóban lányok, fiúk és a Szoh falusi gyerekek lubickolnak, de senkisémer merészkedik a sebes vizű hideg Vaszkeltem folyóba. Ennek vize nyáron is dermesztő.

A Karem és a Jukonda táplálnak minket. Mikor a folyót cégével elrekesztik, akkor a cégek közé annyi hal szorul, hogy csak győzze az ember vödörrel, merítőhálóval vagy akár pusztá kézzel kiszedni.

A Jukonda két partja meredek. Az egyiket sűrű erdő borítja, a másikat homokos, fehér földnyelvek csipkézlik. A partokon csipkebokor, fagyal, málna, berkenye és áfonya tenyészik.

Nyáron ide költöznek a meleg tájakról a vadkacsák.

Mikor a Kis-Jukonda felől szelíd szellő fújdogál, akkor a nyárfa lombja suttog, susog, valamit halkán, alig hallhatóan mond.

A folyó vize habosra fodrozódik, a habos víz örvénylik, árad, zúgva morajlik, majd mennydörögve zúdul le a fatörzsek alkotta torlaszon.

De milyen csend honol a tavak vizén! Nálunk a tavaknak ilyen nevük van: Cégés tó, Vadkacsás tó, Csukás tó. A tiszta vizű tavakban kárászok, jászkeszegek, csukák és sügerek élnek.

*

Gyermekkori hazám! Itt születtem, itt kezdtem el iskolába járni!

Ősszel elmentünk szüleimmal együtt áfonyát szedni az erdőbe. A szűk ösvényen haladtunk, majd a mocsárban zsombékról zsombékra ugráltunk. Így értünk a sűrű, sötét erdő mélyére. Az erdőben soká tartózkodtunk, rengeteg áfonyát szedtünk, húsz-negyven pudot, amennyi csak a nagy faládba belefért. Kunyhóban laktunk, padlóját fenyőillatú mohával takartuk be, ezen a mohaszőnyegen aludtunk is. Végül is összesen ötven pud áfonyát szedtünk, a leszedett bogyót faládba raktuk, az erdei faladákat fenyőgerendákkal fedtük le, nehogy a medve megdézsmálja.

*

Közben lehullott a hó. Vastag fehér takaró borította be a tájat, a tavak és mocsarak befagytak, az utat már szánval is lehetett járni. Apám befogta a szánba a lovat. Az erdőbe készült, hogy fagyott áfonyát hozzon. Bátyámat, Szankát magával

vitte. Áfonyásládánk a mocsarakon túl, messze az erdők mögött, a Lorenlap nevű fenyvesben állt.

A vadászember szeme éles, rögtön észreveszi a veszedelmet. Kinek van olyan ereje, hogy egy közepes fát gyökerestül tépjen ki? Valaki járt itt, sejtethető, hogy miféle.

Apám és bátyám az út mentén hagyták a szánt és a lovat, maguk pedig gyalog indultak az erdőbe. Óvatosan, lassan mentek, meg-megálltak. Elöl, a havon valami csillogó pirosság látszik! Ejha! Valaki szétaposta a bogycákat, és ahol evett, oda is piszkított. Ki csinál ilyesmit?

Apám fölemelte a láda födelét. Vissza is hőkölt rögtön, mert a lábában medve ült. A hivatalan vendég fölördített és mancsát csapásra emelte.

Apám rálőtt, le is terítette az első lövéssel.

Mi többiek, otthon vártuk apánkat. Egyszerre csak puska dörrenése hangzott fel.

Tudtuk rögtön, hogy ki lőtt, és azt is sejtettük, hogy lesz télire medvehús, szalonna.

*

Tizenkét kutyánk volt. Egyeseket szánhúzásra, másokat vadászatra tartottunk. Az egyik kutya medve-, a többi coboly-, jávor-, rén-, vidra- vagy mókusvadászatra való. Olyan kutya is akad, amelyik minden erdei madarat megugat. Jobb, ha az ilyen kutyát nem viszed mókusvadászatra, mert becsap. Ok nélkül ugatni kezd, ugat, ugat, a vadász odaszalad, de hiába néz a fára, ott semmi sincs.

Gyermekkori hazám! Anyám hangját most is hallom, most is látom apám nap-hosszat füstölő pipáját. Mintha még most is hallanám testvéreim nevetését, a nyári vizek zúgó zaját és a téli szél üvöltését.

Vogul eredetiből fordította: KÁLMÁN BÉLA.

Matra Vahruseva (sz. 1918) vogul nyelvész, költő és prózaíró. Versel lapokban, antológiákban láttak napvilágot. „A Kis-Jukonda partján” című lírai kisregényét oroszra is lefordították. Jelenleg a leningrádi Herzen Pedagógiai Főiskolán a vogul nyelv előadója.

J. SESZTALOV

Ember született

*Hőfürgeteg mint egy veszett
Fehér kutya ordít:
Szélvész vágat, a falu meg
Hőköl, morgolódik.*

*Tépi a szél az ablakot,
Lélek, szív megdermed —
S rajzos nyírfa bölcsőben most
Felsívít a gyermek.*

*Hajnal tájban született meg,
Két arasznyi még csak,
De már most a fürgetegnek
Visszasüvölt — nézd csak:*

*„Unga! Unga!” — hangja rivall,
Éles mint a penge:
Zeng a kunyhó — és a vihar
Mintha nem is lenne.*

*Mintha hetykén hetvenkedne:
„Vihar, hol a hangod?”
Mintha szólna fenyegetve:
„Ver a szívem, hallod?!”*

*Ezer hó-nyíl zúg a házra,
Nem retten a gyermek.
Kint meg a fagy öklét rázza
S fák, kövek remegnek.*